

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

ондағы маньяқтың белгілерін айқындау заң психологиясының басты міндеттерінің бірі. Мүмкін сериялық кісі өлтірушілердің әрекеті қоғамда анықталмаған болар, статистикалық өсу байқалмас, дегенмен мұндай қылмыстар әлі де болса, белгілі бір кезеңдерде, белгілі бір жағдайларда жасалуда. Оған қоса, соңғы уақытта жемқорлыққа, әділетсіздікке қатысты қылмыстардың саны ұлғайып келе жатқандығы аңғарылады. Олай болса, мұндай қылмыстық әрекеттерді заң психологиясы және психиатрия саласында одан әрі зерттеу жұмыстарын жүргізу қажеттілігі артып келеді.

Қолданылған әдебиеттер

1. Harry Guntrip – Personality Structure and Human Interaction, New York, International Universities press, 1961.
2. Sexual Homicide: patterns and motives — Robert K. Ressler, Ann Wolbert Burgess, John E. Douglas, 1995.
3. Личность преступника – индивидуальная профилактика преступлений: сопоставление и выводы – Антонян Ю.М., 1989.
4. Психологические особенности осужденных, нарушающих режим и проблемы индивидуального воздействия – Кудряков Ю.Н, Голубев В.П., 1989.
5. Милаева М. Ю, “СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯД НА КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ СЕРИЙНОГО УБИЙЦЫ” [sovremennyy-vzglyad-na-kriminologicheskiiy-portret-seriynogo-ubiysy.pdf](#)

ӘОЖ 159.97

СЕРИЯЛЫҚ КІСІ ӨЛТІРУШІЛЕР ПСИХОЛОГИЯСЫ, МОТИВТЕРІ ЖӘНЕ ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ТУРАЛЫ

А.Х. Серікпай, Т.Д. Макина, А.М. Нұрымова
aidana0325@icloud.com

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Психология білім беру бағдарламасы, 1 курс
студенттері
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – пс.ғ.к. Б.Ш. Байжуманова

Адамның кез-келген әрекеті белгілі бір себептерден туындайды және белгілі бір мақсат пен міндетке бағытталған, сонымен қатар адамның қоршаған ортаға деген белгілі бір қатынасын білдіреді. Сериялық кісі өлтірудің ерекшеліктерін қарастырудың бай және ұзақ тарихына қарамастан, сот психологиясы мен криминалистика аясында бұл тұжырымдама әлі күнге дейін жалпыға бірдей қабылданған анықтамаға ие емес; сериялық, жаппай, діни, тізбекті және басқа да кісі өлтіру түрлерінің арасындағы шекаралар бұлыңғыр және криминалистика мамандарын да, БАҚ-та анда-санда кездесетін жұртшылықты да бұл ұғым бірқатар даулы түсінік. Сериялық кісі өлтіру ұғымын анықтаудың бірыңғай құрылымының болмауына байланысты сериялық кісі өлтірушілердің жеке басын психологиялық талдау, сериялық кісі өлтірушілерге ортақ ойлау мен мінез-құлық үлгілерін қарастыру маңызды, шашыраңқы және үстірт болып көрінеді. Сот психологиясында бірқатар зерттелінген психологиялық модельдерге сүйенсек, бұл әрекеттердің кейбір ерекшеліктері адамның өмірбаяндық деректерін негізге алады.

Криминалогияға "сериялық өлтіруші" ұғымын ФТБ (федералдық тергеу бюросы) -дің ең танымал профильдерінің бірі Роберт Ресслер енгізді. Оны заманауи Шерлок Холмс деп атайды, өйткені сарапшы іс материалдарымен танысады немесе қылмыс орындарын тексеру нәтижелері бойынша маньяқты тауып, сипаттайды. 1970 жылдары Роберт Ресслердің басты мақсаты күдікті қылмыскерлердің портреттерін жасау болды. Ресслер кісі өлтірушінің санасына еніп, оны не итермелейтінін, оның қылмыстарының себептері қандай екенін

түсінуге тырысты. Ол өзінің бақылауларына сүйене отырып, қылмыскерлердің психологиялық портреттерін жасады.

1970 жылы қылмыстық істердің бірінде тергеу жұмысын жүргізген кезінде ол "сериялық өлтіруші" ұғымын енгізді. Оның анықтамасы бойынша, *сериялық өлтіруші – бұл 30 күннен астам уақыт ішінде 3-тен астам кісі өлтіруді эмоциялық салқынқанды күйде жасайтын қылмыскер, ал кісі өлтіру мотивациясы көбінесе кісі өлтірушінің психологиялық қанағаттануына негізделген.*

Сериялық өлтірушілердің басқалардан айырмашылығы, мүмкіндігінше аз дәлел қалдыруға тырысып, әдейі, салқынқанды (суық қаруда) әрекет етеді. Олар жәбірленушіні және олардың жоспарларын жүзеге асыруға қолайлы қылмыс орнын мұқият таңдайды. Сериялық кісі өлтіру әрекеттің шамадан тыс қатыгездігімен ерекшеленеді. Зорлық-зомбылық, қорлық пен азап шегу сериялық өлтірушілер өзін-өзі растаудың қажетті әдісі немесе олар ләззат алатын процесс ретінде қарастырылады.

Сонымен, "сериялық өлтіруші" терминін енгізу арқылы Роберт Ресслер қылмыскерлердің осы түрінің мінез-құлқын талдауды жалғастырды. Ол сериялық өлтірушілердің қалыптасуында, олардың дамуында және одан әрі әрекеттерінде жалпы заңдылықтарды анықтауға тырысты. Ресслер әр маньяктың басқаларға ұқсамайтын өзіндік "қолжазбасы" бар екенін анықтады. Бұл қаруды, қылмыс орнын, жәбірленушіні, кісі өлтіру әдісін, тәулік уақытын және басқа да көптеген факторларды таңдауға қатысты.

Осылайша, ол сериялық кісі өлтірушілердің екі негізгі түрі анықталды: *ұйымдастырылған әлеуметтік емес және ұйымдастырылмаған асоциалды.*

Сериялық кісі өлтірушінің ұйымдастырылған әлеуметтік емес түріне тән негізгі ерекшеліктері:

- Жоғары интеллектке ие. Осы типтегі кейбір өкілдердің интеллектуалды деңгейі 145 IQ нүктесіне жетуі мүмкін, бұл данышпандықтың шегі ретінде танылады (сериялық өлтірушілердің бірі Эдмунд Кемпердің интеллектісі 150 IQ нүктесіне тең деп танылған, қазір ол полициямен ынтымақтастықта өте сәтті жұмыс істейді және оларға қылмыскерлерді анықтауға көмектеседі).

- Өзін-өзі басқарады, ұстамды.

- Өзін, сыртқы түрін, тұрғын үй мен машинаны бақылайды (егер бар болса).

- Социопат. Қоғамды қабылдамайды және менсінбейді. Ол тек тар шеңбермен танысады.

- Айналасындағыларға жағымды әсер қалдыруы мүмкін. Әдетте, мұндай сериялық өлтірушінің айналасындағы адамдар бұл адамның қылмыс жасағанын білгенде қатты таң қалады. Қарама-қарсы жыныспен қалыпты қарым-қатынаста болады, көбінесе достарымен және таныстарымен жақсы отбасы адамы және әкесі ретінде сипатталады.

- Жәбірленушіні жекелендіреді, зорлық-зомбылықтан гөрі қулықпен әрекет етуді жөн көреді (Теодор Банди сияқты, ол жас қыздарды ондаған адаммен баурап алды және олар сериялық өлтірушінің соңынан ергенін білмей, оның соңынан ерді).

- Жәбірленушінің белгілі бір бейнесі, сыртқы келбеті, киімі бар. Белгілі бір адамды өлтірудің кейбір жағдайлары белгілі. Бұл полицияға маньякты "тірі жемде" ұстауға мүмкіндік береді.

- Қылмысты алдын ала жоспарлайды, кісі өлтіру орны, кісі өлтіру қаруы, дәлелдерді жасыра алатын әрекеттер және т.б. сияқты барлық мәліметтерді қарастырады.

- Жәбірленушіні жиі байланыстырады, қорқыту арқылы оны өзіне бағындырады.

- Бірден өлтірмейді, алдымен өзінің барлық садистік қиялдарын жүзеге асырады, ал жәбірленуші азаптау кезінде өлуі мүмкін (Роберт Берделла сияқты). Алайда, шабуылдың мақсаты бастапқыда кісі өлтіру болуы мүмкін (мысалы, Дэвид Берковиц сияқты).

- Оны қылмыс жасауда әшкерелеуі мүмкін дәлелдемелерді жою бойынша шаралар қабылдайды. Мәйітті бөлшектеп, одан бөліктерге бөліп, жәбірленушінің денесін қол жетімсіз

жерде жасыра алады. Егер ол осы кісі өлтіру арқылы бірдеңе айтқысы келсе, денеге белгілі бір белгі ретінде белгілі бір қалып бере алады.

- Кісі өлтіру орнына оралуы мүмкін. (Мысалы, Гари Риджуэй қылмыс орнына естеліктерді жаңарту үшін, кейде тіпті жәбірленушінің сүйектеріне зорлық-зомбылық жасау үшін оралуы ғажап емес еді).

- Полициямен байланыса алады, ынтымақтаса алады.

- Жауап алуға назар аударады, қорғаныс сызығын ойластырады. Құзыретті және ақылды тергеушіге деген шынайы құрметке ие бола алады, онымен жиі "ойнайды".

- Кісі өлтірудің бүкіл кезеңінде жетілдіріліп, қол жетімді бола бастайды және өзін-өзі басқара алады, сондықтан ол ұсталмай қалу үшін өлтіруді мүлдем тоқтата алады ("Зодиак", мысалы, полицияның оған жақындағанын сезіп, кісі өлтіруді тоқтатты, "Таксаркананың атқышы" сияқты").

Сериялық өлтірушінің ұйымдастырылмаған асоциалды түріне тән негізгі ерекшеліктері:

- Төмен немесе орташа интеллектке ие. Көбінесе ақыл-есі кем.

- Психикалық сау емес, жеткіліксіз. Мінез-құлқындағы көрінетін оғаштықтар үшін қоғам менсінбейді немесе қабылдамайды. Туыстарының немесе мемлекеттің есебінен өмір сүреді, психиатриялық клиникада есепте тұруы мүмкін. Өлтірушілердің бұл түрі адамдармен, әсіресе қарама-қарсы жыныспен байланыс орната алмайды.

- Зорлық-зомбылықпен ауыр балалық шақты бастан өткерді.

- Әлеуметтік бейімделмеген. Қоғам қабылдамайды.

- Ұқыпсыз, өзін нашар ұстайды. Сондай-ақ, ол өз үйін бақыламайды.

- Қылмыс өздігінен жасалады.

- Кісі өлтіру туралы егжей-тегжейлі ойламайды, дәлелдерді жоюға тырыспайды.

- Тұрғылықты жеріне немесе жұмыс орнына жақын жерде өлтіреді.

- Жәбірленуші жекелендірілмеген.

- Кісі өлтіру қаруы көбінесе алдын-ала дайындалмайды, сондықтан шабуыл кезінде импровизацияланған құралдар қолданылады.

- Құрбандар туралы естеліктерді сақтауға тырысады. Ол кісі өлтіруді сипаттайтын күнделік жүргізе алады. Сондай-ақ, кісі өлтіру туралы бейнелерді, фотосуреттерді немесе аудио жазбаларды сақтай алады.

- Жәбірленушілердің туыстарына жанашырлық немесе мазақ хат жаза алады. Полицияға жазуға әбден қабілетті.

- Өзін және жасаған қылмыстарын түсінбейді.

Психологтар ондаған жылдар бойы белгілі сериялық өлтірушілердің миын зерттеп, оларды не нәрсеге итермелейтінін білуге тырысты. Сериялық өлтірушілер біз сияқты жұмыс істейді ме, әлде олардың миы басқаша ма? Олардың қатыгез, өкінбейтін өлтірушілерге айналуына не себеп?

Көптеген сериялық өлтірушілер әдетте клиникалық диагнозы жоқ антиәлеуметтік тұлғаның бұзылуынан (APD) зардап шегеді. APD өлтірушіге адамдарды оңай басқаруға және оларды жанашырлықпен ауыртпалықсыз баурап алуға мүмкіндік береді. Алайда, кейбір сериялық өлтірушілер шизофрения, биполярлық бұзылыс немесе шекаралық тұлғаның бұзылуы сияқты терең психикалық аурулардан зардап шегеді, бұл олардың дұрыс пен бұрысты ажырату қабілетіне әсер етеді.

Сериялық өлтірушіге диагноз қойылғанда, оның сотқа және сот төрелігіне жарамды екенін анықтау қиынға соғады. Кейбір адамдар тіпті психикалық ауруға шалдыққан сериялық өлтірушілер өз әрекеттері үшін жауап бермеуі керек деп санайды. Осы себепті көптеген кісі өлтірушілердің диагнозы сот аяқталғанға дейін қойылмайды (егер ол мүлдем қойылса). Содан кейін кісі өлтірушілер өлім жазасынан құтылу үшін өздерін жынды деп санайды. Шын мәнінде, бұл өлтірушілердің барлығы бұзылулары бар психопаттар болса да, өте аз адамдарда диагноз қойылған психикалық ауру бар.

Сериялық кісі өлтіру мотивтері туралы айтатын болсақ, сериялық өлтірушілер қылмыс жасау себептері бойынша да ерекшеленеді. Маньяктарды белгілі бір топтарға "бөлуге" мүмкіндік беретін арнайы жіктеу бар, бірақ сериялық өлтірушілердің әрқайсысы тек бір түрге жатады немесе қылмыс жасаудың бір ғана себебі бар деп сенбеу керек.

Сонымен, қылмысқа негізделген сериялық өлтірушілердің жіктелуі келесідей:

1. **Гедонистер (сластолюбцы)**. Ләззат алу үшін қылмыс жасайды. Кісі өлтіру олардың қажеттіліктерін қанағаттандыру тәсілі болып саналады, жәбірленушіні ләззат алу үшін қажетті зат ретінде көреді. Психиатрлар гедонистердің үш түрін ажыратады.

- **Жыныстық**. Жыныстық ләззат алу үшін өлтіреді. Бұл жағдайда жәбірленуші тірі немесе өлі болуы мүмкін, бәрі өлтірушінің қалауына және қылмысты жүзеге асыруда үлкен рөл атқаратын қиялға байланысты.

- **"Дестроерлер"**. Олар өз құрбандарын тонай алады, бірақ қылмыстың негізгі себебі–басқа адамға азап шектіру, жәбірленушіні қорлау. Сонымен қатар, мұндай өлтірушілер азапты жыныстық манипуляциясыз жеткізеді, бұл олардың жыныстық зорлаушылардан түбегейлі айырмашылығы.

- **Меркантилді**. Материалдық және жеке пайда сериялық өлтірушілердің осы түрі үшін кісі өлтірудің негізгі мотивтері болып табылады. Олар негізінен әйелдер болып табылады және олар негізінен улау немесе жоғары дозада өлімге әкелетін күшті препараттармен өлтіреді. Алайда, мұндай қылмыскерлердің арасында кісі өлтіру үшін басқа тәсілдерді қолдана алатын ер адамдар жиі кездеседі. Мысалы: Герман Маджетт (Генри Ховард Холмс), Гонсалес қыздары, Мэри Энн Коттон.

2. **Атақ құмарлық (властолюбцы)**. Сериялық өлтірушілердің бұл түрінің басты мақсаты–жәбірленушіні бақылау, оны өзіне бағындыру. Сонымен қатар, олар үстемдік пен жыныстық ләззатты сезінеді, бірақ олардың гедонистерден айырмашылығы-оларды нәпсі емес, жәбірленушіні бағындыру жетелейді. Көбінесе мұндай сериялық өлтірушілер балалық шағында зорлық-зомбылыққа ұшыраған, бұл олардың ересек өмірінде дәріменсіздік сезімін тудырды.

3. **Визионерлер**. Олар Құдайдың немесе шайтанның "бастамасымен" кісі өлтіреді, дауыстарды естиді, галлюцинациядан зардап шегеді

4. **Миссионерлер**. Олар белгілі бір мақсат үшін өлтіріледі, көбінесе олар әлемді жақсартуға, қоғамды өзгертуге тырысады. Кісі өлтірушілердің бұл түрінің құрбандары негізінен жезөкшелер, гомосексуалдар, олардан өзге дінді ұстанатын адамдар. Сонымен қатар, мұндай қылмыскерлер көбінесе психикалық ауруға шалдықпайды. Олар өз әрекеттері арқылы әлемді жақсы жаққа өзгерте алады деп сенеді.

"Миссионерлер" - өздерін Кек алушылар немесе қоғамды "кірден" тазартатын судьялар деп санайтын өлтірушілер. Олар, ең алдымен, перфекционист және өте мәжбүрлі. Миссионерлер көбінесе тұрақты, жақсы жалақы алатын жұмысшылар болып табылады және олар өлтіретін географиялық аймақта ұзақ уақыт тұрады.

Миссионерлік өлтірушілер ұсталғанға немесе өлтірілгенге дейін тоқтамайды. Олар дауыстарды естімейді және аяндарды көрмейді. Олар ұйымдасқан асоциалды тип немесе ұйымдаспаған асоциалды тип болуы мүмкін. Олар сыртқы әлемде өмір сүреді және онымен күнделікті қарым-қатынас жасайды. Әдетте, осы типтегі кісі өлтіруші қамауға алынған кезде, оның көршілері оның көптеген адамдардың өліміне жауапты адам екеніне сене алмайды.

1. Ұйымдастырылған миссионер;

Жәбірленушісі: жәбірленуші алдын-ала анықталған, сериялық өлтірушінің нақты идеясына байланысты сериялық өлтірушінің мінсіз бейнесіне сәйкес келеді. Мысалы, егер ол нацистік идеологияның жақтаушысы болса, онда құрбандар "таза емес" адамдар болады

Қаруы: ауқымы кең –түншықтырудан атысқа дейін.

Жасауға дайындық әдісі: осы санаттағы сериялық өлтірушілердің кейбір бөлігі "сталкингке" тән. Жәбірленушіні белгілі бір уақыт аралығында қадағалап, ол туралы тұрақты келу орындары, тұрғылықты жері, туыстарының болуы және т.б. туралы мәліметтер ала

алады. Осы түрдегі сериялық өлтірушілердің бір бөлігі жәбірленушінің алкогольді асыра пайдалану сияқты әдепсіз мінез-құлқы жағдайында қылмыс жасауы мүмкін

Қылмыс жасау тәсілі: кісі өлтірушінің жеке басына байланысты: осы санаттағы сериялық өлтірушілердің бір бөлігі жәбірленушімен танысады, оның сеніміне ие болады, үйіне/қаңырап бос қалған жерге апарады, содан кейін ол кісі өлтіреді. Екінші бөлігі импульсивті түрде шабуыл жасайды

Іздерді жасыру әдісі: мәйітті жасыруға / құтылуға тырысады, қылмыс құралы әдетте бірнеше рет қолданылады.

Қылмыстан кейінгі мінез-құлқы: кісі өлтіруден кейін эмоционалды тыныштық кезеңі басталады, оның барысында ол басқалардан ерекшеленбестен қарапайым өмір сүреді. Кезеңнің шамамен ұзақтығы: 1 ай-1 жыл. Егер ашылу қаупі алдын ала сезілсе бұл кезең мүмкін бірнеше жылға дейін созылады.

2. Ұйымдастырылмаған миссионер;

Жәбірленушісі: әдетте, жәбірленуші алдын-ала анықталған, сериялық өлтірушінің нақты идеясына байланысты тамаша сериялық өлтіруші бейнесіне сәйкес келеді. Мысалы, егер ол нацистік идеологияның жақтаушысы болса, онда құрбандар "таза емес" адамдар болады.

Қаруы: негізінен пышақтау-кесу және соққы-ұсақтау.

Жасауға дайындық әдісі: әдетте, сериялық өлтірушілердің бұл түріндегі бұл кезең дамымаған коммуникативті дағдыларға байланысты жоқ. Олар қолда бар жәбірленушіні көргеннен кейін белгілі бір аумақта мақсатсыз жүре алады – олар шабуыл жасайды. Кейде мұндай сериялық өлтіруші жәбірленушімен сөйлесе алады, бірақ әдетте бұл әңгіме қысқа болады.

Қылмыс жасау тәсілі: импульсивті түрде шабуыл жасайды іздерді жасыру тәсілі әдетте, кісі өлтіруден кейін мәйітті жасыруға / құтылуға тырыспайды, бірақ қылмыс құралын жасыруға / жоюға тырысады. Әр кісі өлтіруден кейін кісі өлтіру қаруы жиі өзгереді

Қылмыстан кейінгі мінез-құлқы: кісі өлтіргеннен кейін тұрақсыз күйде. Стрессті жеңілдету үшін ол алкогольді, есірткіні және т.б. теріс пайдаланады. кезеңнің шамамен ұзақтығы: 1-2 ай. Қылмыстық мансаптың соңына қарай бұл кезең 1 аптаға дейін қысқаруы мүмкін.

5. Каннибалдар. Жәбірленушінің денесін жеу үшін қылмыс жасайтын өлтірушілер. Каннибализм актілерін сериялық өлтірушілер басқа себептермен де жасайды, соның ішінде "билікті сүйетіндер" және "гедонистер" кездеседі. Тікелей каннибализм әрекеттерін жасамайтын, бірақ жәбірленушілердің органдарына немесе киімдеріне фетишизмі бар сериялық өлтірушілер бар.

Егер ерте заманда адам жегіштіктің басты себебі аштық болса, бүгінде бұл жан түршігерлік психикалық бұзылыс. Олар каннибалды адамдардан тек иісі арқылы ғана ажыратуға болады дейді. 2016 жылы Алтай мемлекеттік университетінің ғалымдары адам жегіштер туралы зерттеу жариялады. Онда, атап айтқанда, бұл қылмыскерлердің көпшілігінің балалық шағы ауыр болғаны, психологиялық, физикалық немесе жыныстық зорлық-зомбылыққа ұшырағаны атап өтілген. Көбінесе каннибализмнің себебі психикалық ауруға айналады, көбінесе шизофрения. Каннибалдың бала кезінде көрген азабы оны басқа адамдарды азаптауға итермелейді. Өзін дәлелдеуге тырысып, ол өлтіріп, бөлшектеуге, адам етін жеуге кіріседі.

Зерттеуде каннибализмнің кейбір белгілері келтірілген:

1. IQ орташадан төмен – 65-80.
2. Жоғары білімі болуы мүмкін емес.
3. Стандартты емес жыныстық хобби (бұзушылық, фетишизм).
4. Отбасында агрессивті, қоғамда ұстамдылық танытады.
5. Жабық.
6. Сырттай қарағанда, адам жегіш бақытты отағасы сияқты көрінуі мүмкін.
7. Жәбірленушіні азғырып, онымен ойнай алады, сенімділікке оңай ие болады.

8. Каннибалда құрбанның алдын ала қалыптасқан бейнесі бар (жас шектеулері, жынысы және т.б.).

9. Полиция жұмысын бақылау үшін қылмыс болған жерге оралады.

Қылмыстық-психиатр Михаил Виноградовтың айтуынша, мұндай белгілердің тізімінен, сондай-ақ басқа кез келген белгілерден каннибалды есептеу мүмкін емес. Айқын белгілерді бөліп көрсету мүмкін емес - бізде шизофрениямен немесе басқа психикалық бұзылулармен ауыратын науқастар өте көп, бірақ бұл олардың барлығы каннибалдар дегенді білдірмейді. Психиатрдың айтуынша, каннибализмді емдеуге болмайды.

Қорытынды. Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе, маньяктардың туа пайда болмайтынын, олар оларға айналатынын атап өткен жөн. Қоғамның өзі, мейлі ол ата-ана болсын, құрбылары болсын, айналасындағы адамдар болсын, олардың немқұрайлы немесе айқын дұшпандық көзқарасымен балада патологиялық қатыгездікке бейімділік қалыптастырады. Осындай фонға қарсы өскен, өздеріне сенімсіз, олар өз көздерінен күшті болудың жолын іздейді. Ал бұл өзіңізді қылмыскерлердің орнына қойып, адам өмірін бақылауды сезіну арқылы ғана жүзеге асады. Әйелдер мен балалардың көбінесе маньяктардың құрбаны болуы кездейсоқ емес, өйткені оларды ұйымдастыру және олардың еркіне бағындыру оңайырақ. Сериал үшін өлтіру қажеттілігі шартты рефлекске айналады және агрессияны шашыратып, олар қайтадан қоғамда байқалмайтын қарапайым адамдарға айналады. Сондықтан адам психикасының кез келген ауытқуларын ерте диагностикалау ондағы маньяқтың дамуын болдырмау үшін ерекше маңызды болып табылады. Осы уақытқа дейін бірнеше ондаған жылдар бұрын байқалатын сериялық өлтірушілердің әрекетінде мұндай өсу байқалмады, дегенмен мұндай қылмыстар әлі де кезеңді түрде жасалуда, бұл қылмыстық психология және психиатрия саласында одан әрі жұмыс істеу қажеттілігін көрсетеді.

Қолданылған әдебиеттер

1. Harry Guntrip – Personality Structure and Human Interaction, New York, International Universities press, 1961.
2. Sexual Homicide: patterns and motives — Robert K. Ressler, Ann Wolbert Burgess, John E. Douglas, 1995.
3. Личность преступника – индивидуальная профилактика преступлений: сопоставление и выводы – Антонян Ю.М., 1989.
4. Психологические особенности осужденных, нарушающих режим и проблемы индивидуального воздействия – Кудряков Ю.Н, Голубев В.П., 1989.
5. Милаева М. Ю, “СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯД НА КРИМИНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ СЕРИЙНОГО УБИЙЦЫ” [sovremennyy-vzglyad-na-kriminologicheskiiy-portret-seriynogo-ubiyttsy.pdf](#)

УДК 159.9

НАУКА, ПСИХОЛОГИЯ, МОЛОДЕЖЬ В ПОСТКОВИДНУЮ ЭПОХУ: ТРЕНДЫ, ТРЕБОВАНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Сыдығалиева Эльина Максатқызы

sydygalieva2022@mail.ru

студент 2 курса (спец. ТПГС технология промышленного и гражданского строительства)

МОК КазГАСА

Научный руководитель-А.Б. Кушербаева

Пандемия COVID-19, возникшая в конце 2019 года в Ухане, охватила весь мир. Зараженный этим вирусом человек оказывался в реанимации. Данное событие оказало